

*Académie, s. - Prague. - Gesellschaft des
Museums des Königreichs Böhmen*

Z P R Á V A

K.

o

ARCHIVU MUSEA

KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO.

Podává

Václav Křížek,

assistent musejní.

V PRAZE.

Tisk Vetterlovské knihtiskárny (Antonín Remm).

1 8 5 5.

Hlavní účel společnosti Musea království Českého jest shromažďovati, rovnati a přístupné učiniti poklady umělecké, plodiny přírodní a památky minulých i přítomných dob, aby jsouce hlavním prostředkem k zvelebování věd i umění potomstvu k stále užitečné potřebě zachovány byly. Rozsáhlé jest pole, které se vzdělávati má, v rozličné obory zasahuje činnost společnosti musejní, z kterých každý rovné péče a horlivého podporování požaduje. Nelze ovšem zapřítí, že Museum v první době vzniku svého, řízeno jsouc hr. Kašparem Šternberkem, obětovavostí i horlivostí, kterou pečoval o zdar ústavu od něho takořka v život uvedeného neméně, než i rozsáhlou svou učeností a důkladnou znalostí v přírodních vědách proslulého, čím dále tím více jednostranným směrem přírodovědeckého ústavu působilo. Sbírky v tento obor zasahující dosáhly péčí jeho vysokého stupně dokonalosti a úplnosti, kdežto ostatní taktéž důležité a vážné teprv se v zárodku svém nalézaly.

Nejméně pečováno bylo o sbírku listin (archiv), ačkoli v seznamu sbírek péčí společnosti musejní svěřených napřed jmenována byla. O ceně a důležitosti sbírky této pro historický život každého národu mnoho se šířiti, uznávám za zbytečné. Vlast svou zajisté v skutku miluje jen ten, kdo ji úplně poznal; jen ten se může pokládati za pravého národovce, kdo s dějinami svého národu, kdo se činy svých předků dokonale se obeznámil. Dějepis však každého národu žije v pomnicích dávnověkého žití jeho, on k nám mluví ze zbytků zvětralého kamene, z vybledlého písma starých pergamenů, a to názorněji a s větším dojemem,

než jakého jakékoli pozdější vyličení docíliti může. Listiny ukazují nám co neklamní svědkové minulosti běh historických událostí mnohými stoletími v jasném světle, z nich nám čerpati možno, jestliže ne nejúplnější, předce nejspolehlivější zprávy dávných věků, ony nás způsobem nejjistějším obeznámí s onou prací, jejíž vývin a konečný výsledek jmenujeme dějepisem, kteréhoby, kdyby se nám oněch nedostávalo, v skutku ani nebylo. K do-
tvrzení toho postačí slova slavného Palackého, která v *Monatsschrift des vaterländischen Museums* r. 1829 v pojednání svém : „Ueber Geschichtsforschung und Geschichtschreibung in Böhmen“ pronesl. Práví totiž : „Několikoleťá pilná badání přesvědčila mne, že veškerý dějepis použitím dosud tak velice zanedbávaných pokladů archivních a rukopisných památek novou podobu na se vezme. Badání a shromažďování takového způsobu v celé své úplnosti přede vším jest pilné potřebí, a každá práce, která se dějepisu našemu věnuje, tím musí počítati, aby se takové památky na svém místě vyhledávaly, aby se výsledek, jenž z nich pro dějepis vyplývá, ihned vyloučil, a dle promyšleného plánu, jaký věda historická vyhledává, seřadil a uspořádal.“

U nás byly bohužel doby, ve kterých se o zachovávání, neřkuli shromažďování takovýchto památek ducha a života národního velmi málo, ano směle se může tvrditi, pranic nedbalo. V tmavých sklepech a v prachu neznámosti pohrouženy byly, a na mnohých místech dosud pilně před zraky znatelů se skrývají památky takové, ačkoli v novější době mnozí o duševní život našeho národa vysoce zasloužilí mužové horlivou snahou a neunavenou péčí o to se zasazovali a zasazovati nepřestávají, aby na světlo boží vyvedeny, shromažďovány a k všeobecnému upotřebení přístupnými učiněny byly. Jich zásluha to je, že s radostí již nyní pohlížeti můžeme na četné sbírky nově odkrytých, zpráchnivělosti odňatých historických památek, které úsilnou jich snahou shromážděny a v obecné jmění národu obráceny byly.

Utěšený to v skutku úkaz nově probuzené a hlouběji vkořeněné lásky k vlasteneckému dějepisu, v níž se uvědomělý cit národnosti jasně zjevuje. Z takovéhoho vědeckým duchem nad-

chnutého snažení spolu zjevně vysvítá, že taková práce i takovým způsobem vzdělávané pole vlasteneckého dějepisu mnohem krásnější i vydatnější ovoce nésti musilo, než dříve sebe úsilnější snaha a pilnost, která při vši své důkladnosti žádného pevného základu neměla. Nastala nová doba dějepisu naší vlasti, a že dlouhého trvání přislubuje, děkovati jest především výtečným snahám mužů, kteří nadzminěnou obtížnou práci na se vzali, jichž jména netřeba uváděti; neboť každý, jemuž zvelebování vědy a národního vzdělání na srdci leží, s díkučiněním jich zásluhy uznává i jin žehná.

Jest to jeden z mnohočetných utěšených výsledků, který co blahý vliv ústavu našeho na ušlechtnění života, na zvelebování vědy a na probuzení citu uměleckého již nyní v tak skvělém světle se objevuje.

Nám tu, jak každý uzná, jde jedině o sbírku spomenutou, která péči ústavu našeho svěřena jest, o jejímž povolném rozmnožování bude krátká zpráva předeslána, dříve než o obsahu a rozvržení jejím mluviti se bude.

Sbírka naše při zárodku svém, jak již nahoře podotknuto, byla velmi nepatrná, obsahovala totižto r. 1823 při prvním spořádání biblioteky, s níž z počátku archiv spojen byl, pouze 50 listin. Velmi nepatrné byly příspěvky, kterých přese všecka mnohonásobná vyzívání výboru musejního sbírce této se dostávalo, takže počet listin, původních i přepsaných, během prvních šesti let k archivu přibylých jen 550 kusů obnášel. Mezi těmi zahrnuty jsou i přepisy listin z archivů měst Německého Brodu, Chomutova a Teplic, které Museu ku přepsání propůjčeny byly r. 1827. Práci tuto na se vzal p. bibliotekář Hanka, jenž tehdáž spolu nad sbírkou listin dozorství měl. Odtud jen poznenáhla dary jednotlivých příznivců vlastenského dějepisu, jichž jména zaznamenána jsou v pamětných knihách musejních, přibývalo listin, dílem originalních, dílem přepisů. R. 1835 bylo od pana Hulakovského, jenž se pomocí svou k rovnání a spořádání listin dosud přibylých laskavě propůjčil, jen 900 listin chronologicky srovnáno a rubricováno, ještě r. 1841 počet všech listin nepřesahoval 4000, mezi nimiž ani desátá část nebyla původních.

Aby se vada tato doposavadního zanedbávání tak důležité sbírky pro dějepisná badání péči Musea svěřené napravila, mělo býti odtud hlavní snahou musejního výboru, jehož jednatelem nyní se stal p. Palacký, vzkřísitel historického vlasteneckého badání, a v skutku již 8. listopadu 1841 uzavřeno bylo v sezení výboru musejního, sbírkám historicko-diplomatickým větší pozornost a činnost, než se to doposaváde dalo, věnovati. Následkem toho vykázána určitá summa na sbírání přepisů listin k tomu cíli, aby byl položen základ všeobecného *českého diplomatáře*, což i první president hr. Kašpar Šternberk v prvním valném shromáždění společnosti musejní r. 1823 odbývaném byl vyslovil, k čehož uskutečnění ale bohužel ničeho nebylo podniknuto. Jeho slova jsou: „Důležité jest, aby každá země měla svůj vlastní diplomatář. Někteří z našich dřevnějších dějepiscův, jako Goldast, Balbin, Pešina, Hammerschmid, Ziegelbauer, Dobner, Pelzel a Steinbach dali sice mnoho listin porůznu v rozličných dílech otisknouti. Sbírký, jaké mají Rakausy od Fröhlicha, Petze, Hanthallera; Uhry od Schvartnera a Kollara; Polsko od Dogiela; Rusy dvěma svazky listin svých panovníků, nákladem státního kancléře Rumiancova; jako Bavy v díle: „*Monumenta boica*“, a opět v knize „*Regesta*“ nákladem královským od Lange vydané, zůstávají pro Čechy posud dobrou žádostí. Prvé jest třeba pracného sbírání a shledávání, ježto jen stejně horlivou účinností mnohých k jednomu obecnému účelu užitek přinášeti může. Každé však dle pokroku vědy se řídící spracování dějepisu sbírku takovou předpokládá.“ Vícekráte projevené přání, aby města, obce, klášterové víryhodné přepisy svých ještě neotištěných listin v Museum uložili, aneb originaly tomuto k přepisování zaslali, jakým způsobem i Johanneum v Hradci Štyrském svou znamenitou sbírku listin získalo, zůstalo s malými výminkami bez účinku; jen Německý Brod, Chomutov, Teplice, o nichž už nahoře zmínka byla, a mimo tyto i Mělník a klášter Želivský uposlechly hlasu toho. Teprv roku nadzminěného k uskutečnění toho, co dosud bylo toužebným přáním, položen byl základ, a v skutku množila se od té doby sbírka naše, zvláště přepisů, den ode dne patrně. Práce tato, snahou a účinkováním slavného

patriarchy našeho dějepisu podniknuta, utěšeněji počala vzkvétati, když r. 1843 někteří velikomyslní mužové z nejvyšší šlechty naší materialní podporou svou přispěli k tomu, že se v práci slabými prostředky dosud vedené použitím nových nadaných sil, jako p. V. V. Tomka a p. K. J. Erbena, dále s větším úsilím a v rozsáhlejším rozměru pokračovati mohlo. Šlechtní oni mužové, jichž jména žítí budou u vděčné paměti pěstitelů národní vědy naší, spojili se, aby dosud neoceněné a neznámé poklady vlastenského dějepisu od zpráchnivění osvobodili. Působení tohoto příkladu i u ostatních tříd národu za krátký čas vystoupilo na jevo.

V brzce objevil se výsledek probuzeného nového života u šetření a vyhledávání starých písemných památek, tak že počet původních listin i přepisů v letech 1844 a 1845 dílem dary, dílem nadzmněnou cestou Museu přibylých mnohem větší byl, než počet oněch, kterých dosud za 25 let Museu se bylo dostalo. K rozmnožení originalů hlavně přispěli dary svými pánové F. Beck, dr. E. T. Rössler, Lanna a Burde; mimo to vzrostl počet jich několika koupěmi, mezi nimiž zvláště zakoupení po zemřelém moravském dějezpytci p. E. Horkém pozůstalé, na zajímavé české originaly hojné sbírky, vytknuto býti musí. Mnohem četněji byl však počet přepisů musejnímu archivu v době té přibylých. Neboť mimo přepisy na útraty musejní a podporou zpomenuých mužů získané dostalo se archivu více než 2500 přepisů darem od vys. zemských stavů, kteří dne 21. dubna 1845 uzavřeli veškeré prací historika svého p. Palackého od r. 1831 jich nákladem učiněné přepisy též ku prospěchu všeobecného českého diplomatáře Museu věnovati. Tímto darem obohacen archiv značným počtem listin z nejstarší periody dějepisu českého, mezi nimiž byly všechny od p. Palackého r. 1837 ve vatikanském archivu učiněné přepisy. Nyní nezbývalo více, než pokračovati se vším úsilím v práci s tak blahým a utěšeným výsledkem započaté; a vděčná pamět a díky budtež mužům, jichž neunavenou pílí a nadšenou snahou skutečněna sbírka naše přepsaných listin (diplomatáře českého), která obsahujíc nyní víc než 7890 kusů, sbírce podobné jakéhokoli národu směle

po bok stavěti, jejíž však další doplňování a rozmnožování časem ještě s jistotou očekávati se může.

K uspořádání a rovnání této, nyní tak značně rozmnožené sbírky ustanoven byl 1. března 1846 p. K. J. Erben za assistenta při archivu, jenž dle rozvrhu s důkladným promyšlením a vědeckou znalostí od něho učiněného, chvalnou činností nashromážděné poklady v jistý pořádek uváděti počal, aby tak obecnému užívání přístupnými učiněny jsouce účelu, z kterého shromažďovány byly, dostály.

Snaha rozmnožovati všemožně sbírku listin neochábla ani v příštích letech. R. 1847 dostal se archivu našemu pozůstatek archivu vymřelé české rodiny pánů z Vartemberka, který vyměněn byl za mnohé cizí, k Čechám žádného vztahu nemající listiny s kr. pruským tajným kabinetním archivem. Mezi listinami v sbírce této listin Vartemberských nalezala se nejstarší dosud známá v české řeči sepsaná originalní listina, v níž Jan z Vartemberka svému vasalu Heřmanu z Ralska ves Medný doživotně postupuje 8. list. 1380.

Poněvadž se nezřídka stávalo, že při pořádání archivů měst venkovských mnohé spisy co nepotřebný papír hokynářům prodány aneb k topení brány byly (není to pouhý výmysl), obrátil se výbor musejní téhož roku k vysokému zemskému úřadu s prosbou, aby magistratům měst a představeným jiných obcí dovoleno bylo, taká stará akta aneb listiny, které by se jich práv aneb interessů nedotýkaly, Museu věnovati. Prosba tato byla i vyslyšena, ale jen města Trutnov a Locket upotřebila tohoto vysokého povolení. Práti by bylo, aby i jiná města, obce a komunity toho příkladu následovaly; neboť nadíti se jest, že ještě zde onde v tmavém sklepě aneb v zplesnivělých truhlách práchniví mnohý vzácný příspěvek k objasnění minulosti národu našeho, k objasnění jeho života, zevnějších a vnitřních jeho poměrů. Jako v přírodních vědách, tak i v dějepisu nic není zcela nepatrného, dokonce bezcenného. Jedna památka doplňuje, objasňuje druhou, čím i to, co by o samotě malé ceny do sebe mělo, náležitého významu, ano i důležitosti nabývá.

Když roku 1851 dosavadní archivář musejní p. Erben úřad

městského Pražského archiváře na se přijal, ustanoven byl k pořádání a dohlídce nad archivem musejním p. H. Veselý co asistent, jemuž však nebylo dopřáno dlouho účinkovati a pracovati v oboru mu vykázaném, neboť již 1853 v červenci odňala jej smrt vlasti, odňala jej vědě, již nadějeplný tento mladý muž zastupoval. Za jeho času obdržel archiv r. 1852 nejznačnější příspěvek originalních papírových listin darem c. k. krajinského soudu v Praze. Počet listin tímto darem archivu přibylých přesahoval 3000 kusů, mezi nimiž největší část byla takových, které soudním potřebám hověly, které k seznání zřízení soudního v Čechách, počínaje od druhé polovice XVI století, mnohé vzácné příspěvky obsahují. Jsou to nejvíce soudní spisy, konceptové soudních úkonů a průvodní listiny v právních rozepřích, svědomí, plnomocenství, žaloby a protokoly všeho druhu a j. v. To je i poslední znamenitější příspěvek k rozmnožení sbírky listin, na jejíž uspořádání, urovnání a částečné registrování hlavní svůj zřetel jsem obrátil, když mně od sl. výboru musejního dne 1. května 1854 místo assistenta při archivu a sbírce archaeologické svěřeno bylo.

Nadíti se jest, že i na dále účastna bude sbírka ta horlivé podpory milovníků vědy a příznivců dějepisného badání, aby čím dále tím více rozsáhlosti a tím i důležitosti nabýval archiv musejní, jenž obsahuje nyní více než 21874 originalů a 11606 prepisů, vesměs v mnohém ohledu co do počtu listin i do jich obsahu jakémukoliv jinému archivu v zemi se nalézajícímu, vyjma jediný Třeboňský, rovnati se může.

Aby každý o důležitosti a ceně sbírky, o jejíž poznenáhlém množení a zrůstu krátká tato zpráva předeslána, se přesvědčiti a svůj úsudek pronésti mohl, postačí prozatím následující nyní rozvrh její a hlavní obsah jednotlivých rozřadějí; aby spolu i badatelům dějepisu našeho a vůbec těm, kteří se zpytováním minulosti naší v jakémkoli odvětví zanášejí, podána byla aspoň povšechná rukověť zdrojů, z nichž by k badáním svým čerpati mohli.

Veškerý archiv rozdělen jest na dvě hlavní části. V první obsaženy jsou originaly, koncepty, a staré buď souvěké aneb nedlouho po vydání originalů zhotovené prepisy; druhá část pak obsahuje naprosto prepisy v novější době zhotovené.

Část první.

Listiny původní.

V této části obsaženy jsou dva oddíly, a sice

A. Listiny pergamenové.

B. Listiny na papíře.

A. Listiny pergamenové.

Listiny tyto, které již úplně srovnány i registrovány jsou, rozpadají se opět na několik menších oddělení, a sice:

1) Na *orig. listiny českých panovníků*, sahající od počátku XII až do počátku XIX stol. Počet jich obnáší 106, z nichž zasahují 4 do XII, 3 do XIII, 14 do XIV, 10 do XV, 16 do XVI, 31 do XVII, 26 do XVIII a 2 konečně do XIX století. Nejstarší z nich jest listina Vladislava od r. 1115, která obsahuje založení a nadání kláštera Kladrubského. Co do stáří druhá jest zakladací listina kláštera Sedleckého asi od r. 1144 od Vladislava krále, která se zakoupením archaeologické sbírky Pachlovské do archivu dostala. Třetí listina pochází od r. 1160, v níž Vladislav klášteru sv. Štěpána u Olomouce vykazuje desátky z některých vesnic. Listina ta má tu důležitost do sebe, že se v ní jmenují všichni tehdejší žijící údové rodu Přemyslovců. Dále následují od krále Přemysla Otakara I jedna listina, od Přemysla Ot. II 2. Nyní teprv za Jana Lucemburského vyskytují se dvě listiny, od Karla IV jest jich 7, od Václava IV 9, od Sigmunda 1, od Ladislava 1, od Vladislava II 8, od Ludvíka 1. Až do Vladislava II jsou všechny listiny z větší části latinské; německé jsou tři od Karla IV, jedna od Václava. První česká je od Vladislava r. 1472, v níž Jana ze Lhoty zůstává při službě, která za starodávna byla z dvoru Lhoty k hradu královskému Hluboké, tak aby majetník statku dotčeného, když by král Český na hrad Hlubokú přijel, s oštěpem u mostu s jinými za čtyry neděle měl státi. Od Vladislava jsou 4 listiny české, 3 latinské, jedna německá. Zvláštního vytčení v tomto oddílu listin pergamenových zasluhuje listina zakladací kolleje Karlovy r. 1366 30. července od Karla IV.

Listin českých panovnických od času Ferdinanda I až do r. 1712 jest asi tolik, kolik německých a latinských. Od r. 1712 ale počínají naskrze německé. Odtud jsou to nejvíce šlechtické diplomy.

Od originalů vyloučeny jsou: a) *přepisy pergamenové listin panovnických*, buď souvěké, aneb vbrzce po vydání originalu zhotovené, aneb pozdější kopie na pergameně, počtem 13. Mezi těmi je nejznamenitější kopie zlaté bully Karlovy o založení Vysokého učení Pražského, zhotovená v 2. polovici XVIII století. Dále vytknouti třeba privilegie Kr. Hradce od Václava II, Alžběty vdovy po Václavu II a Rudolfovi, Alberta císaře a Karla IV v přepisu. Mimo tyto je důležitý sešit, obsahující přepis souvěký stvrzení privilegií Chodův, na bavorských hranicích blíž Domažlic usedlých, od krále Vladislava II r. 1478. Obsaženy jsou v něm výsady, které Chodové obdrželi od králů Jana, Karla, Václava, Sigmunda, Ladislava a Jiřího Poděbradského, konečně od vévody Jindřicha Bavorského. Mezi těmi je i listina Buška z Vlkánova od r. 1456, v níž konšelům i všem obcím Chodovským k úřadu Domažlickému příslušejícím listy královské na rychtářství Chodovské, k témuž úřadu příslušející učiněné, i své právo, které měl za jistou summu peněz úplně a docela zaplacenou, prodává. Svědkové jsou: Vilém z Ryzmberka a ze Švihova, Jan Vírek z Ryzmberka seděním v Usilově, Oldřich z Janovic, Racek z Janovic seděním na Ryzmberce, a panoši Svestřim z Hradiště, purkrabě na Domažlicích, Nojslav z Branišova, seděním v Nahošicích.

b) *Vidimované přepisy listin panovnických*, to jest takové, které obsaženy jsou v jiných listinách co stvrzované, aneb které se i co výsady v listinách soukromých uvádějí. Počet jich obnáší 64. Mezi těmito se nalézá 17 listin obsahujících nadání a privilegia kláštera Vyšebrodského od r. 1264—1648.

2) *Na listiny soukromé pergamenové*. V oddělení tomto obsaženy jsou listiny týkající se nejvíce osob šlechtických, měst, klášterů a t. d. Jsou to smlouvy, zápisy, výsady, prodeje a koupě, dlužní úpisy a t. d. Počet všech obnáší 591.

Nejstarší z nich a jediná z XII století jest listina od r. 1165 19. list. Museu darovaná od p. hr. Jindřicha Chotka, nale-

zená při přestavování kostela ve vsi sv. Jakuba, v níž biskup Pražský Daniel dosvědčuje, že některé ostatky svatých vlastní rukou v oltáři kostela ve vsi sv. Jakuba uložil u přítomnosti krále Vladislava a manželky jeho Judity. Z XIII století je mezi nimi 13 listin. Do XIV století jich spadá 91. Důležitá z nich je listina od r. 1329, na níž nejstarší pečeti obce Pražské druhý dosud známý otisk přivěšen. Nejstarší česká originalní listina archivu musejního, a nejstarší česká 'orig. listina vůbec dosud známá nalézá se mezi listinami tohoto století, a sice od r. 1380 8. srpna. Jest to listina Jana z Vartemberka, o níž již v úvodě byla řeč. Mimo tuto teprv zase r. 1396 přichází česká listina, v níž Matuš a rukojmě jeho Albrecht, Bernhart, Jaroš a opět Albrecht z Cimburka vyznávají, že Agnežce z Hradce, ženě Matušově, Heřmanovi a Jindřichovi z Hradce a Petrovi ze Šternberka slibují v 500 kopách jejího věna 75 kop grošů platu úročného na svých dědinách ukázati a zvěsti. Německá listina je jediná v tomto století od r. 1388, která obsahuje dlužní úpis Pražského měšfana Štěpána Drechsla. XV století zaujímá 160 listin. Větší část těchto týká se rodu Vartemberského. Od r. 1451 je mezi nimi též listina vyhotovená od Jana Kapistrana s jeho vlastnoručným podpisem, v níž Václava rybáře a Petra Světlíka z Krumlova a jich příbuzné jakožto generální papežský vikář přijímá v soubратrství svého řádu, jehož oni byli velicí příznivci. XVI století obsahuje 112 listin, mezi nimi je 58 českých; na XVII st. připadá 129 listin, z nichž nejznamenitější jsou listiny Albrechta z Valdšteina, 9 počtem, sahající od r. 1624—1630, vesměs německé. Listiny XVIII st., kterých je 85, obsahují nejvíce vysvědčení, listy oddací, listy za vyučenou, cessie čili tak zvané dobré vůle. Přepisů v tomto oddělení jest jen 5.

Vyloučeny z těchto privátních jsou *listiny moravské*. Jich počet obnáší 56. Z těchto spadá 8 do XIV, 19 do XV, 27 do XVI, 12 do XVII století. Znamenité mezi nimi jsou listiny Jošta, markraběte Moravského, od r. 1389—1410, počtem 11. Mezi těmi se nalézá 7 českých, 4 jsou latinské. Nejstarší česká sahá do roku 1403.

Slezských a lužických listin počet je malý, obnáší pouze

17, z nichž v XIV, XV, XVI století jest po pěti, v XVII století jsou dvě.

Zvláštní oddíl konečně tvoří *listiny cizí pergamenové*, to jest takové, které k Čechám a jejich korunním zemím žádného vztahu nemají; mezi nimi jsou i mnohé císařské z pozdější doby, nejvíce diplomy rozličných šlechtických rodin německých. Mimo tyto obsaženy jsou zde bully papežské, listiny německých a jiných knížat, pánů, měst a klášterů. Všech je 120. Nejstarší sahá do roku 1243 a je listina císaře Fridricha II, v níž za dluh, od syna jeho učiněný, dává v zástavu dům jakýs (nejmenuje se kde) Arnoldovi Gimmenichovi. Tato je jediná z XIII století, z XIV jest jich 8, z XV 10, z XVI 36, z XVII 25, z XVIII 21, z XIX 2. Zvláštního vytknutí zasluhují listiny Ferdinanda krále Sicilského od r. 1461, Sigmunda Augusta krále Polského od r. 1567, Šebestiana vévody Benátského od r. 1577, nadační listina kláštera Verdunského ve Francouzích od Ludvíka XIV s jeho vlastnoručním podpisem, jedna ruská listina císaře Alexandra od r. 1802; konečně francouzský diplom freimaurerský bez datum.

Sem náležejí též *pergamenové listiny hraběcího archivu Manderscheidského*, počtem 549 kusů, které od poslední potomkyně rodu tohoto (Manderscheid-Sternberského) hraběnky Christiany, provdané hraběnky Stollbergové, Museu k uchování odevzdány byly. Obsahují naskrze listiny týkající se rodu Manderscheidského, pocházejícího z Luxenburgu, pro kteroužto zem jakož i vůkolní krajiny zvláště důležité jsou. Do XII století z nich spadají 3; do XIII 11, do XIV 20.

Vyjmeme-li listiny cizí a listiny archivu Manderscheidského, je všech ostatních 852.

B. Listiny papírové.

Tyto opět na více oddílů jsou rozřaděny.

1) *Listiny panovnické originální*, počínající rokem 1370 až do začátku XIX století. Počet jich obnáší 450, mezi nimiž i listiny tištěné pozdější s vlastnoručními podpisy panovníků jsou zahrnuty.

Nejstarší z nich jest listina Karla IV od roku 1370, a sice německá, v níž Karel Chebu rozličné výsady uděluje. Od Václava IV jsou dvě latinské, z doby císaře Albrechta jest 1 německá, týkající se města Budějovic. První česká mezi těmito je od Sigmunda od roku 1437, jediná od tohoto panovníka, ve které Sigmund úředníkům svým a purkrabímu Pražskému nařizuje, aby Matiašovi z Chlumčan nepřekáželi v držení a požívání vsi Smolnice, kterou mu byl dal v zástavu. Od Jiřího z Poděbrad nalézá se pouze jeden dopis městu Plzni v r. 1456, v kterém Jiří ještě byl gubernátorem země. Od Matiaše Korvina taktéž jedna listina česká v tomto oddílu se nachází, od roku 1474 ve Vratislavi 30. list. datovaná, v níž Budějovským věděti dává, „že mezi ním, králem Polským a synem jeho prvorozeným, kterýž v Čechách jest, příměří do sv. Ducha, a odtud za plné dvě léta pořád zběhlé stalo se jest, i přikazuje, aby to příměří zachovali; dále, že sněm třetí neděli po vánocích do Prahy položen jest, kdežto o dobré a počestné koruny se jednati má, aby tu býti nikoli neobmeškávali.“ Sem vřaděna jest i jedna německá listina císaře Fridricha IV.

Listin Vladislava II je 16 vesměs českých; jsou to nejvíce dopisy Budějovským a Kouřimským, týkající se rozepře měst s pány a rytíři. Zajímavá je listina tohoto krále od roku 1516, v níž pánům na sněmu v Praze shromážděným zapovídá, aby na mistry, bakaláře a studenty nesáhali, osobující si na ně právo co na své dědičné lidi, nýbrž aby je při jich výsadách zůstavili a zachovali, žádných jim zmatkův nečiníce. Maximilian císař má tři německé listiny, týkající se Chebu. Od něho se naskytuje i první tištěná od r. 1512. I od císaře Karla V je jedna tištěná. Král Ludvík má tři české dopisy Budějovským.

Z doby Ferdinanda I je 69 listin, 37 českých, ostatní německé. Jsou to nejvíce dopisy rozličným městům, hlavně Kouřimským, Plzeňským, Budějovským, Jachimovským; přípisy zřízeným raddám komory české v záležitostech zemských, dopisy panu Zdislavovi Berkovi z Dubé, nejvyššímu hofmistru, a pak synu svému arciknížeti Ferdinandovi, správci zemskému. Mezi jinými je od r. 1545 listina, v které Ferdinand mistry a kolle-

giaty učení Pražského obesílá před své komissary zvláště ustanovené, kteří by nahlédli v jich výsady a statuty, a další vůli císařovu od těchto zvěděli. Arcikníže Ferdinand, syn císaře Ferdinanda a místodržící v Čechách, má 51 listin, mezi nimiž jsou jen dvě německé, ostatní české. Listiny tyto jsou rovněž jako listiny císaře Ferdinanda k seznání zřízení zemského a vnitřních poměrů země české velmi důležité. Jsou to taktéž nejvíce rozličné dopisy městům, nejvíce Kouřimským a Plzeňským, a úředníkům zemským. Důležitá je listina od r. 1553 17. října, v níž se nařizuje veřejná hotovost v kraji Kouřimském, „poněvadž léta minulého někteří lidé v zemích okolních blízko mezí a hranic českých během válečným se pozdvihovali a poněvadž i toho roku lid válečný v nemalém počtu jízdných a pěších při pomezí království Českého se zdvihl a zdvihuje, dávaje se slyšeti, žeby do království Českého vpád válečný učiniti chtěl.“ Od císaře Maximiliana II je 39 listin, mezi nimi 26 českých, ostatní německé; od Rudolfa 96; českých je 83, z největší části dopisy městům Kouřimi, Plzni a Budějovicům, jakož i rozličným svým raddám. Od Matiaše je 53 listin, 25 jest mezi nimi českých; od Fridricha Falckého jsou dvě české, jedna německá. Tato je psána rytířstvu kraje Chebského, v které je žádá o podporu a přispění na střelivě a potravě; z českých se jedna týká Kouřimi, druhá obsahuje vypsání sněmu na den 25. března.

Listin českých od časů Ferdinanda II vždy víc a více ubývá. Od tohoto panovníka máme 22 listin, z nichž je pouze 9 českých; od Ferdinanda III jest jich 24, mezi nimi českých 9. Arcikníže Leopold, gubernator český, má 1 českou, 2 německé listiny; od císařovny Eleonory, vdovy Ferdinanda III, máme 2 něm., týkající se jejího věnného města Nového Bydžova. Od císaře Josefa I jsou jen 4 listiny, 2 něm., 1 česká, 1 lat.; od Karla VI 16, z těch jen 2 české. Od Karla Alberta Bavorského nalézá se jedna německá od r. 1841. Z 23 listin Marie Terezie je 13 českých; od Josefa II jsou 3 české, 3 německé listiny. Leopold II má dvě německé, císař František taktéž dvě.

2) *Staré přepisy a koncepty listin panovnických*, úhrnkem 967. Tyto počínají od roku 1226 listinou Přemysla Otakara I,

vidimovanou roku 1676, v níž Přemysl, chtěje založiti město Znojmo, potřebné k tomu místnosti zakupuje. Od tohoto panovníka nalézá se ještě jedna listina od roku 1228, vidimovaná roku 1712, v níž tento klášteru cysterciackému v Ozlavě na Moravě uděluje stejné výsady, jaké byl udělil klášteru Velehradskému. Přemysl vévoda Moravský, bratr krále Václava I, má 2 listiny. Druhá od r. 1234 obsahuje darování a výsady udělené klášteru Rajhradskému. Král Václav I má 4 listiny, týkající se kláštera Tišňovského na Moravě; Přemysl Otakar II 8 latinských, jednu v překladu německém, obsahující výsady a darování rozličným městům a klášterům. Od Václava II jsou 3 latinské, výsady města Brodu Uherského a Chebu obsahující. Od Václava III nalézá se pouze jedna listina, obsahující konfirmací koupě rychty Kouřimské s přínalezitostmi jejími, kterou koupil Jindřich syn Adolův od Václava II.

Od císaře Alberta je 5 listin lat., týkajících se Chebu, od Ludvíka Bavorského 2 něm., 1 lat., taktéž Chebu se týkající. Od Alžběty, vdovy po Václavovi II a Rudolfovi, je jedna latinská.

Od Jana Lucemburského čítá se 13 listin, mezi nimi výsady města Písku od r. 1327, a od téhož roku výsady městu Jamnici udělené. Od Karla IV je 30 listin, od Jana markraběte Moravského 2, Ludvík král uherský má 1 listinu, v níž kupcům Chebským v říši své uděluje stejné výsady obchodnické, jakých požívali obchodníci Pražští a Nürnberští. Od Václava IV je 51 listin, od Sigmunda 14, od cis. Fridricha 4, obsahující výsady Chebu. Od Ladislava chová se 11, od Jiřího Poděbradského 19 listin. Matiaš Korvinus jich má 8, a mimo ty i Ms. obsahující rozličná privilegia, která Matiaš r. 1469, získav Moravu a Slezsko, udělil rozličným městům moravským a slezským, aby si je naklonil. Císař Maximilian má jednu listinu týkající se Chebu. Od Vladislava je 51 listin, které obsahují velmi důležité příspěvky k objasnění vnitřních rozměšek a pŭtek stavu městského se stavem panským a rytířským, vzniklých za jeho panování. Od Ludvíka je 15 listin.

Od císaře Karla V nalézá se jedna listina toho druhu od r. 1537, od Ferdinanda I 65 listin. Dotud byly z uvedených

listin samé prepisy. Od Maximiliana následují prepisy spolu vedle konceptů. Od tohoto císaře vyskytuje se totiž 21 prepisů, 35 konceptů, od Rudolfa II 111 prepisů, 63 konceptů, od Matiaše 17 prepisů, 15 konceptů, od Fridricha Falckého, zimního krále Českého, 4 prepisy.

Od doby Ferdinanda II následují opět samé prepisy, a sice od tohoto 47 kusů, od Ferdinanda III 75. Mimo tyto stojí zde sešit, obsahující reskripty císařské do r. 1640—1650, jichž počet obnáší 45. — V prepisy následujících panovníků vřaděny jsou i císařské tištěné patenty. Od Leopolda je totiž 52 prepisů, 7 patentů, od Josefa I 5 prepisů, od Karla VI 14 prepisů, 12 patentů, od Marie Terezie 10 prepisů, 44 patentů, od Josefa II 2 listiny přepsané a 8 patentů, od Leopolda konečně pouze 4 patenty, od Františka 59.

3) *Listiny a dopisy nejvyšších úředníků zemských a místodržících v království Českém*; originaly, koncepty a tištěné listiny. Listiny ty mají velikou cenu do sebe, neboť se z nich poznávají veškeré osoby, stojící v čele správy zemské od nastoupení rodu Habsburského v Čechách, i velmi objasňují vnější i vnitřní poměry země naší v době, do které spadají.

Počínají rokem 1527 a sahají až do konce XVIII století. Nejdůležitější jsou listiny z XVI století (totiž od r. 1527), kterých je 427. Na XVII století jich připadá 567, a sice na dobu do roku 1620 211, od roku 1620 jest jich 356. Z XVIII stol. jest jich pouze 85. Summa všech tudíž obnáší 1078. Mezi nimi obsaženy jsou též listiny rozličných méně důležitých úradů a soudů, jako úradu desk zemských, úradu šestipanského, úradu hor viničných v Praze; soudu zemského a komorního, mimo zápisy týchž soudů obsažené v několika foliantech rukopisných.

Odděleny od těchto jsou *listiny úradů a soudů na Moravě*, jichž se jen 40 čítá.

K oddělení tomuto náležejí též *výroky soudu appellačního*, r. 1548 od Ferdinanda I zřízeného, v rozličných přestupcích a zločinech vydané od presidenta a rad nad appellacemi v Praze ku právům rozličných měst, nejčtetněji ku právu města Kouřimi. Počet listin těchto originálních, které od r. 1551 počínají, ob-

náší 172. Z doby panování Ferdinanda I jest jich 22, od Maxmilianu 41, od Rudolfa 73. Poslední je od r. 1652 dopis právu města Solnice strany odpravení Kryštofa Jungka v městě tomto.

Konečně následuje *sbírka psaných i tištěných cirkulárných nařízení nejvyšších úředníků a české zemské guberny* od roku 1710, které 450 kusů obsahuje.

4) *Souvěké přepisy vyjednávání na sněmích obecných od r. 1460 do r. 1619*, vesměs české. Nejdůležitější z této vzácné části archivu jsou vyjednávání v Nisse mezi korunou Českou, Polskou a Uherskou r. 1473, která pouze z památek zde se nacházejících ve známost jsou uvedena. Znamenité je i vyjednávání na sněmu zemském r. 1608 držaném, z jehož rozmanitého obsahu tuto jen několik artikulů kladem: O dosazování rovného počtu ze strany pod obojí a strany pod jednou na úřady zemské; o srovnání práv městských se zřízením zemským, o sjednocení se stavův království Českého pod obojí s knížaty a stavy knížetství Slezských v příčině artikule o náboženství atd. Počet sněmovných těchto jednání, pro zpytatele dějin vlastenských k důkladnému probadání tohoto oddílu staročeského zákonodárství velmi důležitých, obnáší 102 kusy; na XV století připadá z nich 11, na XVI 32, na XVII konečně do r. 1619 63. Jakož poslední tato doba nejčtetněji je zastoupena, tak i k objasnění vnitřních třenic a nepokojů v zemi v této době hojně a zajímavé příspěvky obsahuje.

Ačkoli do oddílu tohoto, totiž originalů, nenáleží přepisy, předce k vůli celku tuto kladeny budtež: *Nové přepisy dílem dosud neznámých sněmovných usnešení od r. 1492—1541*, přepsané hlavně z rukopisu Roudnického, rovněž jako předešlé důležitého obsahu. Těchto je 44 kusů.

5) *Staré přepisy listin v deskách zemských obsažených*, počínající od r. 1458, počtem 223 kusů; avšak jen 14 z nich vypsány jsou ze starých desk pohořelých r. 1541, ostatní sáhají do doby od r. 1541, a sice 63 do XVI století, počínaje rokem nadzmněným, 121 do XVII, 25 do XVIII století.

I tuto pro souvislost uvéstí třeba do oddílu pozdějších přepisů náležející:

Nové přepisy listin k sebrání desk zemských roku 1541 ohněm v zkázu příšlých. Přepisů těchto je 1980. Nejstarší z nich pochází od r. 1263. Mimo tuto jsou jen ještě dva z XIII stol. Z XIV stol. je jich 296, z XV 808, z XVI do r. 1540 792.

Výpisů z nového zřízení desk zemských od r. 1541 jest jen 81. Oddělení těchto počíná: „Novým zřízením a vyzdvižením desk zemských pohořelých.“

6) *Listiny soukromé a dopisy.* Tento oddíl roztríděn jest s ohledem na poměry řeči české jakož i s ohledem na dějepis země naší na dvě hlavní části, z nichž se každá opět na některé menší díly rozpadá.

První část obsahuje originalní dopisy a zápisy měst a osob soukromých od počátku XV století až do konce roku 1525. V druhé části obsaženy jsou všechny listiny a dopisy soukromé, počínaje od r. 1525 až do nejnovější doby.

Dopisy a listiny soukromé do r. 1525.

V oddělení tomto obsažené originaly tvoří jednu z nejvzácnějších částí archivu musejního. Počet jich obnáší 1010. Ony poskytují hojný materiál k seznání a probadání příčin tehdejších se zběhlých událostí zemských, zvláště k proskoumání tehdejších poměrů šlechtických a městských, jakož i k posouzení povah jednotlivých, v době, do které listiny tyto sahají, vynikajících osob.

Co do obsahu rozpadají se listiny v oddílu tom obsažené na dvě menší části: a) *na dopisy jednotlivých šlechtických osob a míst*, a b) *na zápisy čili listiny v pravém smyslu toho slova.*

V části dopisů, které jsou alfabeticky srovnány, mimo list Jana Žižky poslaný Bartošovi Bernartovi z Menšího na Valečově (bez datum), z mnohých velmi důležitých dopisů zvláštního vytknutí zasluhují dopisy pánů Kolovratských, Jana, Albrechta a Jiříka od r. 1453—1507 počtem 10; pánů z Kunštatu 2, a sice Erharda z Kunštatu a na Bechyni Budějovským, a Hynka Bočka z Kunštatu a na Polné Kouřimským od r. 1509; dopisy Hynka a Karla knížat Minstrberských králi Vladislavovi, Budějovským a Plzeňským; pánů z Pernšteina od r. 1490—1517; pánů z Rožmberka od r. 1428—1519 počtem 30, a sice 1 list Oldřicha z R.

Budějovským od r. 1428, 14 dopisů Voka z R., 1 Oldřicha z R. Budějovským; 14 listů Petra z R., hejtmána kr. Českého, dva dopisy Lva z Rožmitala od r. 1480, jeden králi Vladislavovi, druhý Budějovským, 7 dopisů Zdeňka Lva z Rožmitala Kouřimským od r. 1509—1513; 16 dopisů Michala Slavaty z Chlumu od r. 1514—1523; 10 dopisů pánů ze Švamberka od r. 1477 až 1500; 24 listů pánů Trčků z Lipé od r. 1473—1519, a sice Mikuláše, Zdeňka, Buriana a Viléma.

Z měst nejčtetněji jsou zastoupena: Jindřichův Hradec, Kolín, Kutná Hora, Poděbrady a Tábor.

V části zápisů nejznamenitější jsou revéry oněch českých dobrodruhů, kteří v 2. pol. XV stol. králi Kazimirovi Polskému v služby vojenské se najali. Mimo tyto důležitý jest souvěký přepis listiny od r. 1468, v níž se Jan z Rožmberka zapisuje „proti odsúzenému kacieři Jiříkovi z Poděbrad“, dále list od r. 1510, v němž úředníci Pražští malých desk zemských obsílají mistra Matěje z Pelhřimova ke „svědomí dání“ mistrům kolleje Karlovy atd.

Dopisy a listiny soukromé od r. 1526.

Tyto spořádány jsou do dvou oddílů, a sice: a) *památky písemné šlechtických rodin českých a moravských*, a b) *měst a míst českých a moravských*.

Rozdílu mezi listinami českými a moravskými v tomto oddílu šetřiti nelze, neboť jakož panstvo české s moravským, tak i města zvlášť pohraničná obou zemí byla v úzkém spojení a přecháštěm dopisování v této době.

K listinám a dopisům místným náležejí též dopisy osob, místům představených, aneb jakýmkoli jiným způsobem k těmto přináležejících.

Počet listin všech v této části dosahuje značné číslo 12.100. Dle rozdílu naznačeného jsou listiny a dopisy tyto alfabeticky urovnány jak v oddílu šlechtickém tak i v místném, a to sice dle počátečního písmene jména místa aneb osoby, od níž listina byla vyhotovena. Všechn listin a dopisů šlechtických jest 6256, místných pak 5845.

O ceně listin v tomto oddílu obsažených mnoho slov šíriti, zdá se mi býti zbytečným. Důležitost jich k sestavování rodopisů jednotlivých šlechtických rodin a monografií jednotlivých míst vysvitne z jich následujícího početního přehledu. Co do obsahu, jsou to rozličné dopisy pánů a rytířů mezi sebou a městům, měst opět mezi sebou a šlechticům, dále rozličná svědomí k rozepřím soudným, koupě, prodeje, úmluvy, žaloby atd., zkrátka listiny všeho druhu, jaké tehdaž v pospolitém životě přicházely.

V rozřadí každého písmene obsaženy jsou listiny a dopisy šlechtických rodin a míst písmenem tímto počínajících, s udáním spolu počtu listin k jednotlivé rodině aneb místu spadajících. Místa a šlechtici, od nichž pouze jedna aneb málo listin přichází, nejsou jmenováni, a úhrnek listin těchto zahrnut vždy s udáním počtu jich číselného s výrazem „všeobecné“.

	A.	Benátky	4
Místné:		Privilegia Blatné	1
Všeobecné	48		580
Šlechtické:		Šlechtické :	
Všeobecné	33	Všeobecné	227
rytíř Jakub z Acklaru a Aichelberka	2	Berka z Dubé	39
	35	pánové z Bubna	22
		p. z Bozkovic	22
B.		Bechyně z Lažan	21
Místné:		Bukovský z Hustiřan	18
Všeobecné	92	Blekta z Autěchovic	15
Brno	266	Bartodějský z Bartoděje	15
Brod Český	58	Bezděcký z Bezdědic	13
Budějovice	48	Bohdanecký z Hodkova	12
Brandejs	38	Běšín z Běšina	12
Boskovice	26	Bzenský z Porubě	12
Mladá Boleslav	25	Bukovanský z Bukovan	10
Stará Boleslav	11	Bečkovský z Šebířova	8
Nový Bydžov	23	Budovec z Budova	7
Beroun	19	Benik z Petersdorfu	6
Brod Německý	16	Boren ze Lhoty	6
Brod Uherský	4	Burian z Tropic a Řičan	6
Braumov	14	Byšický z Byšic	5
Bystřice na Moravě	10	Bejšovec z Bejšova	5
Břevňov	7	Bořaňovský z Byttisky	5
Benešov	8	Bezdrůžický z Kolovrat	5
Bechyňský kraj	6	Branišovský z Branišova	4
Břehy	6	Beneda z Nečtin	4

Baubinský z Újezda	4
Balbin z Vorličné	4
	<hr/>
	477

C.

Místné:	
Všeobecné	10
Šlechtické:	
Všeobecné	16
Celler z Rosenthalu	9
	<hr/>
	25

Č.

Místné:	
Všeobecné	9
Čáslav	37
	<hr/>
	46

Šlechtické:	
Všeobecné	53
rod Černínův z Chudenic	48
Čejkové z Olbramovic	23
Čabelický ze Soutic	2
	<hr/>
	126

D.

Místné:	
Všeobecné	59
Domažlice	50
Dvůr Králové	48
Dubičko na Moravě	30
	<hr/>
	187

Šlechtické:	
Všeobecné	100
Drahonovský z Piečina	78
purkrabata z Donína	37
p. z Dietrichšteina (nejčt- nější Frant. arcib. Olom.)	36
p. z Dubé	25
Dobranovský z Dobranova	19
Dobřenský z Dobřenic	17
Drnovský z Drnovic	17
Dohalský z Dohalic	14
Dvořecký z Olbramovic } — z Radkovic }	14
hrabata z Dobře	10
Dlouhoveský z Dlouhé vsi	10
Doupovec z Doupova	10
Diblík z Votína	7
Dejm z Tříteže	5

rytíři z Doubravice	5
Doudlebský z Doudleb	4
	<hr/>
	408

E. F. G.

Místné:	
E. Všeobecné	23
F. Všeobecné	36
G. Všeobecné	74
	<hr/>
	143

Šlechtické:	
E. Všeobecné	26
Elsnic z Elsnic	5
F. Všeobecné	40
Fremut z Tropčic	3
kníže z Fürstenberka	2
G. Všeobecné	53
hrabata z Guttenšteina	11
Gerstorf z Gerstorfu	9
hr. Gallas	7
Giglingar z Kneglšteina	3
	<hr/>
	159

H.

Místné:	
Všeobecné	57
Hradec Králové	123
Hohenstadt na Moravě	62
Hradiště (rozličná)	21
Hirschberg (Doksy)	6
	<hr/>
	269

Šlechtické:	
Všeobecné	170
Hřan z Harasova	23
Hlaváč z Vojenic	22
Hubert z Belnsdorfu	18
p. Hasištejnští z Lobkovic	16
Hrobčický z Hrobčice	16
Huerta de Hoeff, válečný radda císa. Ferdinanda II	12
Hložec z Žampachu	} 11
— z Zbislavic	
Hořický z Horky	9
Humpolec z Prostiboře } — z Tuchoraze }	9
pánové z Hrádku	9
p. z Holehlav	9
Hora z Ocebovic	8

p. z Hodějova	8
Harant z Polžic	7
p. z Hustiřan	7
Hozlauer z Hozlau	7
Horšický z Horšic	6
Hornátecký z Dobročovic	6
Hrušovský z Hrušova	5
p. z Hazmburku	5
p. z Hradce	5
Hroch z Mezilesic	5
Hodický z Hodic	3
	<hr/>

Ch. 395

Místné :

Všeobecné	11
Chrudim	23
Chlumecké panství	19
Chotěboř	10
Cheb	8
	<hr/>

Šlechtické :

Všeobecné	49
Chlumčanský z Přestavlku	15
Chvalovský z Šanova	} 11
— z Leděč	
Chotek z Vojnína	} 10
— z Chotkova	
Chotouchovský z Nebovid	9
Chotounský z Chotouně	9
Chanovský z Dlouhé vsi	7
Chlum z Chlumu	6
p. z Chocenic	5
	<hr/>

J. 121

Místné :

Všeobecné	24
Jachimov	63
Jaroměř	53
Jevíčko (na M.)	38
Jihlava	18
Jilové	11
Jičín	11
Jilemnice	11
Janovice	6
	<hr/>

235

Šlechtické :

Všeobecné	31
Janovský z Janovic	7

Jeníšek z Újezda	7
Jablonský z Jablonné	3
	<hr/>

48

K.

Místné :

Všeobecné	179
Kouřim	395
Kutná Hora	103
Kostelec nad Labem	} 96
— nad Orlicí	
— nad Černými lesy	
Kolin nad Labem	43
Klatovy	33
Kadaň	18
	<hr/>

867

Šlechtické :

Všeobecné	307
Kolovrat Krakovský	47
Kotulinský	45
Křínecký z Ronova	33
Kapliř ze Sulevic	28
Kustoš ze Zubřího	25
p. z Katharu na Pernštejně	19
p. z Klenového a na Janovicích	18
Kapoun ze Svojkova	15
Kobylka z Kobylího	14
p. z Kunovic na Ostrově	14
Kounicové	12
Kořenský z Terešova	10
Kutovec z Ourazu	8
p. z Kalenic a na Žrucích	7
Krajčů z Krajku	7
Koc z Dobrše	6
Kelbel z Kejsinku	6
Kordule ze Sloupna	5
Kafínek z Chlumu	5
Krabice z Veitmile	3
p. z Kunštatů	3
	<hr/>

637

L.

Místné :

Všeobecné	71
Litoměřice	101
Lanskroun	77
Litomyšle	53

Líté (Littau)	33
Letovice	17
Louny	15
Loket	6
	<hr/>
	373

Šlechtické :

Všeobecné	135
kn. z Lichtenšteina	281
p. z Lobkovic	92
Lukavský z Lukavce	23
Lokšan z Lokšanu	13
Linhart z Neyenperku	12
Labuňský z Labuně	8
Liček z Ryzmburku	8
Libšteinský z Kolovrat	7
Litický ze Šonova	7
Loubský z Lub	6
Lapáček ze Rzávého	6
Lhota ze Lhoty	4
Leva z Brozanek	4
p. z Landšteina	3
Ledčanský z Popic	3
Lažanský z Bukova	3
	<hr/>
	615

M.

Místné :

Všeobecné	50
Mirov (na M.)	34
Mělník	27
Müglitz	17
Mýto Vysoké	7
Most	7
	<hr/>
	142

Šlechtické :

Všeobecné	202
Malovec z Malovic	46
Myška ze Žlunic	33
Mirek ze Solopisk	22
Mitrovský z Nemyšle	20
Mladota	8
Mošauer z Valdova	7
Martinkovský z Roreče	6
p. z Martinic	6
Měsíček z Vejskova	5
kníže Minstrberské	5
Malešický z Černožic	4

Měděnec z Ratibořic	4
Mirošovský z Mirošovic	4
Mičkovský ze Stropčie	3
	<hr/>
	375

N.

Místné :

Všeobecné	33
Nové město	33
Nimburk	30
Náchod	28
Nikolšpurk	8
Nisa	5
	<hr/>
	137

Šlechtické :

Všeobecné	59
Novohradský z Kolovrat	39
Nosticové	6
Nejedlý z Vysoké	3
Nečanský z Minie	3
	<hr/>
	110

O.

Místné :

Všeobecné	14
Olomouc	353
Olešnice	16
Osek	6
Opatovice	5
Opava	5
Ostrov	3
Oušava, hrad a panství na Moravě	31
	<hr/>
	433

Šlechtické :

Všeobecné	47
Odkolek z Újezda	37
p. z Oppersdorfu	18
	<hr/>
	102

P.

Místné :

Všeobecné	106
Plzeň	126
Poděbrady	70
Přerov	32
Polička	29
Písek	27
Pardubice	19

Prostějov	17
Plumlov	14
Kláster sv. Prokopa	12
Prachatice	9
Pelhřimov	9
Příbram	7

477

Šlechtické:

Všeobecné	217
Pecingar z Bydžína a na Hradišti	32
Půhončí z Předmostí a na Skalici	21
pánové z Pernšteina	13
Podstacký z Prusinovic	11
Příchovský z Příchovic	9
Pavlovský z Pavlovic	7
Pětipeský z Chyš	5
Pešík z Komárova	4
Pflug z Rabšteina	4
Prog z Velnic	3

326

R.

Místné:

Všeobecné	46
Rakovník	69
Rychnov	11
Roudnice	10
Rokycany	8

144

Šlechtické:

Všeobecné	155
pánové z Ryzmburku	39
p. z Rožmberka	17
p. z Roupova	14
p. z Rožmitála a Blatné	13
Rychnovský z Rychnova	12
Radecký z Radče	10
Rous z Vražkova	8
Rodovský z Hustiřan	6
Račín z Račina	5
Robmhap ze Suché	5
Ratiborský z Chcchbuze	3
Radkovec z Radkovic	3

290

S.

Místné:

Všeobecné	76
Sedlec	34
Slané	16
Strakonice	12
Sušice	10
Slavkov	9
Skála hrad nad Metují	8
Stříbro	7
Smířické panství	6
Skalice Uherská	5
Svojanov	5
Svojšice	4
Smečno	3
Privilegia vsi Stadie	5

200

Šlechtické:

Všeobecné	179
Sak z Bohuňovic	50
— z Blumenthalu	31
Smířický ze Smiřic	28
Silber ze Silberšteina	23
Skuhrovský ze Skuhrova	22
Slavata z Chlumu	22
— z Martinic	20
Střela z Rokyc	18
Straka z Nedabylic	18
Sekerka ze Sedčic	10
p. ze Svarova	10
Švatkovský z Dobrohoštic	9
Strojetický ze Strojetic	7
Skalský z Dubna na Šlušticích	7
Smrčka z Mnichu	7
p. ze Salmu a Neuburku	7
Sezima ze Sezimova	6
Stibor z Hrádku	5
Slavíkovec ze Slavíkova	5
Sedlecký z Újezda	5
p. ze Stropčic a na Mírkově	5

454

Š.

Místné:

Všeobecné	32
Šternberk	18
Štěpanické panství	15

65

Šlechtické :	
Všeobecné	117
Schlik hr. z Passavy (z Passunu, Bassano)	31
p. ze Švamberka	24
Štoss z Kounic	20
Štampach ze Štampachu	15
Špetle z Prudic a na Biskupicích	13
Španovský z Lisova	10
Schwarzenbergové	9
Schafgotsch z Künastu	9
Šanovec ze Šanova	7
Švihovský z Ryzmberka	7
Šatný z Olivetu	5
Šlechta ze Všehrd	5
Škopek z Bílých Otradovic	5
Štítný ze Štítného	4
Schönfeld ze Schönfeldu	5
Šlovský ze Šlovic	3
	<hr/>
	289

T.

Místné :	
Všeobecné	55
Třebová Moravská	775
Trutnov	161
Tábor	37
Trnava	19
Touškov	10
Teplice	8
Tepleský klášter	6
Turná	5
Talenické panství	5
Tachov	2
	<hr/>
	981

Šlechtické :

Všeobecné	94
Trčka z Lípy	50
hr. z Thurnu	19
p. z Talmberka	10
Třídovský z Votína	8
hr. z Trautmansdorfu	7
Točník z Křimic	6
hr. z Thunu	5
Trojanové z Bylan	5
Tetauer z Tetova	5

Táhlo z Heršteina	5
Tilli	4
Turnovský z Turnšteina	3
Tejřovský z Ensídle	3
	<hr/>
	224

U.

Místné :	
Ullersdorf	7
Uničov	6
Ústí nad Labem	4
Ústí nad Orlicí	4
Unhošť	1
Újezd	1
Uherčice	1
	<hr/>
	24

Šlechtické :

Všeobecné	7
p. z Újezda	9
Ulický z Ulešnice	3
Ursin z Bukovna	1
Šlechtici z Újezda	6
Údrčský z Údrče	5
	<hr/>
	31

V.

Místné :	
Všeobecné	67
Vlčické panství	27
Vodňany	24
Velehrad	20
Volyně	4
	<hr/>
	142

Šlechtické :

Všeobecné	238
pánové z Valdšteina	155
p. z Vartmberka	44
Věžník z Věžník a na Trnavě	43
z Vchynic a Tetova	27
Vratislav z Mitrovic	15
Vidršpergar z Vidršperga	12
Vrabský z Vrabí	11
Vančura z Řehnic	10
p. z Vrbna	8
Velemyšlský z Velemyšlovsi	7
Vřesovec z Vřesovic	6
Voděradský z Hrušova	6

b) od r. 1526—1620. Počet těchto obnáší 113. Dopisy Kouřimským, Budějovickým, Trutnovským a do Mor. Třebové jsou nejčetnější;

c) od r. 1620. Těch je jen 29.

2) 10 listin před rokem 1525 rozličných osob z Prahy.

3) Listiny měšťanů Pražských od r. 1526, jichž se 101 čítá.

4) Listiny osob soukromých v Praze, počtem 186.

5) Žaloby a rozepře měšťanů Pražských, jichž je 30.

6) Dopisy a suppliky Pražanům 26.

7) Pořádkové měst Pražských 9.

8) Listiny úředníků městských 43.

9) Listiny týkající se klášterů Pražských, počtem 78, mezi těmi i sbírka výsad od panovníků českých řádu křižovnickému a maltežskému udělených.

10) Listiny týkající se kostelů a far v Praze, jichž je 56; vytknouti sluší sebrané privilegie kapitoly Pražské od rozličných panovníků a papežů v starých přepisích.

Mimo to nalézají se v archivu staré přepisy privilegií městských a rozličné spisy, týkající se obecných záležitostí městských. Mezi jinými i kr. nařízení městům Pražským krále Vladislava od r. 1513, rozepře o meze a grunty mezi Starým a Novým městem 1617.

11) *Listiny arcibiskupství Pražského*, při kterých opět několik menších oddělení stává:

a) listiny arcibiskupů Pražských, počtem 62;

b) listiny arcibiskupských vikářů od r. 1376—1418, kterých je 8;

c) listiny administratorů konsistoře pod obojí 26;

d) listiny týkající se arcibiskupství vůbec 20;

12) *Listiny university*, které se rozpadají

a) na listiny rektorů, prorektorů, rady a úředníků učení Pražského, jichž je 42;

b) na listiny profesorů universitních 24;

c) na dopisy a suppliky k universitě 21;

d) na listiny a spisy týkající se university, nejvíce řízení statků universitních 29;

e) konečně na listiny týkající se jurisdikcí akademického magistratu K. Ferdinandské university, počtem 39.

13) Vysvědčení rozličná, kritici listy, vysvědčení chudoby, pilnosti a t. d., všech 126.

14) Kšafy rozličných osob, měšťanů, úředníků, učenců a t. d. od roku 1518, všech 200. Mimo to dva folianty, v nichž zapsány jsou kšafy od roku 1580.

15) Inventáře zemřelých osob v Praze, nejvíce takových, které spadaly pod jurisdikci university, jako úředníků universitních, profesorů, doktorů a t. d., kterých je 140.

Listiny cizí.

Mezi těmito především kladeny býti musí

1) *listiny slezské*, a sice:

a) listiny vévod Slezských, počtem 11;

b) listiny místné, kterých je vesměs 61. Nejčetnější z těchto jsou listiny města Vratislavi, pak Opavy a Hlubčie.

2) *Listiny kladské, lužické a míšenské*, kterých je pouze 24.

Listin polských, cizo-německých, vlaských, francouzských, ruských, tureckých je vesměs 386. Z těch spadá na země mocnářství Rakouského mimo Čechy a Moravu 111.

Listin k říši Německé se vztahujících je 142, a sice:

a) listin knížat německých je 40, mezi těmi opět 27 listin kurfirstů Saských.

b) Listiny soukromé měst, jako Vittenberka, Roztoku, duchovních a světských pánů jsou 102.

Listin francouzských a vlaských je 89, 14 z nich jest panovníckých, ostatní jsou soukromé.

Mezi listinami Polska se týkajících je 15 panovníckých, mezi nimiž jsou dvě listiny krále Kazimíra, jedna od r. 1458, druhá od r. 1477. Privátných je 12. Ruské listiny jsou dvě, králů Španělských jsou 4, švédské pak jsou 3 listiny.

Tureckých dopisů a listin je 8, mimo ty sem náleží i tur. pas pána z Rožmberka, před nedávnem Museu darovaný od p. Pečírky, pocházející z počátku XVII století.

Miscellanea.

Spisy a akta taková, která v žádný z uvedených oddílů vřaděna býti nemohla, tvoří zvláštní část pod jménem nadepsaným.

Miscellanea tato dle obsahu svého roztríděna jsou na M. a) dějepisného, b) literárního, c) církevního, konečně d) juridicko-politického obsahu. Počet všech v nadzminěných třídách obsažených spisů obnáší více než 500 kusů.

Miscellanea obsahu historického zahrnují 180 rozličných spisů historických, nejvíce Čech se týkajících. Co nejzajímavější vytkneme:

Německý list Johanny panny Orleanské Hussitům. Výjezd poslu krále Českého Jiřího ku králi Franckému r. 1464 v překladu německém.

Výtah z testamentu kr. Ferdinanda I od r. 1541. 40 listin týkajících se vyhnání Židů z Prahy od r. 1560—1564.

Odpověď císaře Rudolfa vyslanci Perského krále r. 1600. Výtah psaní hejtmanů Bočkajových ku pánům Moravanům.

Příběhové roku 1778 v Čechách a t. d.

Ze spisů jednajících o cizích zemích vytknouti třeba zprávu p. hraběte Adolfa Vratislava ze Šternberka, vyslance na dvoře švédském o stavu koruny Švédské po míru v Olivě, a jiných více.

Miscellanea obsahu literárního, počtem 100 kusů. Z těch jsou nejdůležitější:

Píseň (něm.) z časů krále Ladislava r. 1457.

O příjezdu Fridricha do Prahy 1619 od Šimona Lomnického.

Rozmluva selská na zlé časy v 2. pol. XVIII století a t. d.

Miscellanea církevní obsahují rozličné dopisy papežské, dopisy rozličných osob duchovních nejvíce Jezovitů; pojednání rozličná náboženského obsahu. Z dopisů je zajímavý jeden český list missionáře z Kadixu z 1. pol. XVIII stol. Z pojednání uvéstí záhodno: Příspěvky k dějepisu inkvisice v Čechách. Mandat Kristiana Saského o přijmutí do země křesťanův vypověděných roku 1603.

Útočiště českých protestantů ku králi Pruskému z XVIII stol. — Stížnosti křesťanů proti Židům, a Židů proti křesťanům v Praze r. 1702. Pamětnosti některých far v Čechách a jiné více.

Miscellanea politického a juridického obsahu zahrnují nejvíce návrhy k reformám politickým za panování Marie Terezie a Josefa II. Mezi staršími předměty v odbor tento spadajícími vytknutí zasluhují:

Seznam pokut na rozličná přečinění ku konci XVI století, dle práv městských. Dále: *Regulae directivae Rectificationis Bohemiae, conscriptae: DVM popVLV's Pragae ConsCribetVr atd.*

Část druhá.

Nové přepisy.

Tyto tvoří druhý hlavní oddíl archivu musejního. Jakým způsobem a jakými prostředky byly archivu zjednány, již nahoře širěji vytknuto.

Nejhlavnější a nejdůležitější oddíl z těchto tvoří *Diplomatář český*, to jest sbírka přepsaných listin všeho druhu, panovnických, vládních i soukromých českého dějepisu aneb soukromého a vnitřního života národního se týkajících. Přepisy tyto činěny jsou z rozličných archivů domácích i cizích. Jsouce chronologicky spořádány, počínají od r. 745 a sáhají až do konce XVIII století. Počet všech obnáší 7890 kusů. Na dobu od r. 745 do r. 999 z nich připadá jen 33. Na XI století 59, na XII 145, na XII 1114, na XIV 2479, na XV 2360, na XVI 717, na XVII 961, na XVIII konečně pouze 21.

O *Sbírce listin pohořelých Desk zemských, o přepisech sněmovných* jednání a přepsaných listinách archivu Šternberského již v první části na svém místě mluveno.

Mimo to do části této spadá:

Sbírka dopisů pánů Rožmberských, vypsaných z archivu Třeboňského, jichž se 232 čítá. 4 z nich připadají na XIV stol., a sice na léta 1376, 1380, 1382, 1398; na XV století jich spadá 11, XVI století konečně jich obsahuje až do r. 1538, do kterého dopisy tyto sáhají, 207.

Některé spisy českých bratří z XV a XVI století, počtem 57 kusů. Jsou to traktáty ku prospěchu a proti bratrské jednotě čelící, rozličné listy a dopisy bratří českých, hádky a spisy

obránné a t. d. Nejdůležitější mezi těmi jsou: Hádka Rokycanova s Táborý na sněmu u Hory r. 1444. Sedm listů bratří českých Janu Rokycanovi r. 1468. List od bratří králi Jiřímu. List týchže královně Johanně. Psaní bratří z Čech bratřím do Moldavy r. 1494, konečně žalobný spis k. českého podkomořího Václava Valečovského proti Janů z Rokycan.

Nejposléze v části prepisů obsaženy jsou i některé historické traktáty, přepsané z knihy Pražského městského archivu nadepsané „Chaos.“ Těchto jest 38 kusů.

Z přehledu podaného je vidno, že musejní archiv nejen listiny takové shromažďuje a schovává, které se k celé zemi a dějinám jejím vůbec vztahují, nýbrž že jemu každý příspěvek listin soukromých i lokálních vítaný a i sbírání těchto jeho účelem jest. Přesvědčí se dále každý, že i sebe nepatrnější listina, která v rukou jednotlivce je beze vší ceny, v porovnání s jinými důležitosti a ceny nabývá, a že listiny porůznu zde onde reztroušené nikde účelu svému lépe dostáti nemohou, leč vřadí-li se k ostatním, v archivu musejním, všeobecnému používání přístupným, dosud již nashromážděným. Viděti též z přehledu toho, že skoro v každém oddílu ještě dlouhého doplňování zapotřebí jest, aby se úplnost a dokonalost docílila; a vyslovují-li vřelé přání, aby tato sbírka Musca přispíváním a podporou šlechtných jednotlivců a celých korporací, v jichž moci jest obohacovati ji, vždy více se množila a ve všech svých oddílech doplňovala, jest to v skutku i přání všech milovníků našeho dějepisu, milovníků naší vlasti; jelikož to, co v archivu uloženo a schováno jest, chová se ku prospěchu vědy, k seznání minulosti a dějin naší země, jejích vnějších i vnitřních poměrů.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Verhandlungen der Gesellschaft des vaterländischen Museums in Böhmen](#)

Jahr/Year: 1855

Band/Volume: [1855](#)

Autor(en)/Author(s): Krizek Vaclav

Artikel/Article: [Zprava o Archivu Musea Kralovstvi Ceskeho](#)

1-32